

Porin kaupunki
Rakennusvalvonta
kirjaamo@pori.fi

Viite

PRIDno-2026-3372

Aihe

Pori, rakennusjärjestysluonnos

Porin kaupungin rakennusjärjestystä uudistetaan muuttuneen lainsäädännön takia. Uudistamisen tavoitteena on saattaa rakennusjärjestys 01.01.2025 voimaan tulleen rakentamislain (751/2023, RakL) mukaiseksi. Porin kaupungin rakennusvalvonta on pyytänyt Satakunnan Museon lausuntoa rakennusjärjestysluonnoksesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on nimennyt Satakunnan Museon Satakunnan maakunnan alueelliseksi vastuumuseoksi 1.1.2020 alkaen. Nimitys perustuu uuden museolain (314/2019) voimaan astumiseen ja alueellisen vastuumuseon hakemukseen. Alueellinen vastuumuseo toimii maakunnan rakennetun kulttuuriympäristön ja arkeologisen kulttuuriperinnön asiantuntijaviranomaisena. Alueellisen vastuumuseon tehtävänä on toimia alueellaan kulttuuriympäristön, erityisesti rakennetun ympäristön ja arkeologisen kulttuuriperinnön, asiantuntijana. Alueellisena vastuumuseona alueellinen vastuumuseo edistää kulttuuriympäristön huomioimista alueellisessa suunnittelussa ja kehittämisessä sekä maankäytön ja rakentamisen ohjauksessa.

Satakunnan Museon kannanotto

Satakunnan Museo esittää muutamia kulttuuriympäristön ja maisema-alueiden huomioimiseen liittyviä kommentteja rakennusjärjestysluonnoksesta. Rakennettu kulttuuriympäristö on jo melko kattavasti otettu huomioon luonnoksessa, mutta samalla luonnoksessa on myös joitakin ristiriitaisuuksia, jotka paikoin vaikeuttavat määräysten tulkintaa.

Luvussa 5.1. Yleiset määräykset kohtaan ”Vanhojen rakennusten korjaustyössä tulee pyrkiä säilyttämään rakennusten alkuperäiset yksityiskohdat tai rakennusosat...”, tulee tehdä lisäys ”pyrkiä säilyttämään rakennusten alkuperäiset **tai iäkkäät** yksityiskohdat tai rakennusosat.”

Satakunnan Museo esittää, että kaikessa rakentamisessa huomioitaisiin kestävä kehitys, resurssiviisaus ja ilmastonmuutos. Tutkimusten mukaan rakennusalan tuottamat vaikutukset ovat mittavia ja ulottuvat myös laajasti alan ulkopuolelle,

vaikuttaen ihmisten jokapäiväiseen elämään. Ympäristöministeriön mukaan *“Maapallon luonnonvaroista noin 50 prosenttia ja jalostamattomasta energiasta noin 40 prosenttia käytetään rakennuksissa ja rakentamisessa, ja rakennussektori tuottaa globaalisti noin 35 prosenttia kasvihuonekaasupäästöistä ja 30 prosenttia jätteestä. Rakentamisen aiheuttama maankäyttö sekä raaka-aineiden kulutus vaikuttavat merkittävästi sekä luontoon että ilmastoon.”* [<https://ym.fi/rakentamisen-kiertotalous>].

5.2 *Tekniset laitteet julkisivussa*, todetaan, että tekniset laitteet on suunniteltava kaupunkikuvaan / maisemaan ja rakennukseen sopeutuviksi. Museon näkemyksen mukaan suojelluissa rakennuksissa ja arvoalueilla on tekniset laitteet esitettävä lupapiirustuksissa, ja pääsääntöisesti sijoitettava niin, etteivät ne ole katujulkisivulla. Suojelluissa rakennuksissa tai kulttuuriympäristön arvoalueilla tulee olla yhteydessä alueelliseen vastuumuseoon/museoviranomaiseen.

5.3 *Korjausrakentaminen* Rakennuksenjärjestysluonnoksen teksti

”Rakennuskohteen julkisivujen korjaus- ja muutostöissä tulee pyrkiä vaalimaan rakennuskohteelle ominaista tyyliä ja piirteitä.” on hyvä lähtökohta. Museo esittää kuitenkin harkitsemaan lisäystä, joka koskisi alkuperäisten sekä iäkkäiden kerrostumien/materiaalien vaalimista korjaus- ja muutostöissä. Kestävän kehityksen näkökulmasta olisi hyvä nostaa esiin säilyttävän korjaustavan korostaminen.

9§ *maanalainen rakentaminen* Satakunnan Museo muistuttaa, että maanalaisen rakentamisen osalta on oltava yhteydessä alueelliseen vastuumuseoon, mikäli alue sijaitsee muinaisjäännösalueella ja kaupunkiarkeologisessa inventoinnissa arvoitetulla alueella. Pelkkä muinaisjäännösten huomioiminen ei riitä. Muinaisjäännösrekisteristä pystyy tarkistamaan, mikäli alueella on tunnettuja muinaisjäännöksiä:

[https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_default.aspx]

19.2 *Aidat ja niiden tukimuurit* Kasvillisuudessa huomioitava kaavamääräykset ja alueelle sopiva kasvillisuus.

19.3 *Aurinkosähköjärjestelmät* Luvanvaraisuutta käsittelevästä osuudesta kohta ”pientaloja lukuun ottamatta” tulee poistaa, koska se aiheuttaa ristiriitaisuutta, epäselvyyttä ja sekaannusta esimerkiksi alueilla, joissa on ajantasainen asemakaava. Lisäksi erikseen pientaloja käsittelevä **lisäys** on ristiriidassa rakennusjärjestyksen muiden lukujen ja niissä esitettyjen tavoitteiden kanssa. Esimerkiksi VI kaupunginosassa aurinkopaneelit ovat edelleen kaavamääräysten vastaiset: *Katolle ei saa rakentaa perinteiseen puutalorakentamiseen sopimattomia rakenteita tai korotuksia*. Tätä on pyritty lupien yhteydessä lieventämään esimerkiksi

paneelien sijoittelulla siten, että ne eivät häiritse puutalokaupungin katunäkymää. Museo on pitänyt hyvänä tähän asti käytössä ollutta ratkaisua, joka ei estä paneelien asettamista, mutta jossa huomioidaan tietyt reunaehdot. Tämä edellyttää luvanvaraisuutta, koska kaavat ovat useimmilla kulttuuriympäristön arvoalueilla vanhentuneita.

Vertailun vuoksi samaan aikaan tekeillä olevassa Rauman rakennusjärjestyksessä todetaan, että: *Arvokkaassa kulttuuriympäristössä aurinkosähköjärjestelmiä ei saa sijoittaa kadulle näkyvälle julkisivulle ja näissä tapauksissa luvantarve tulee selvittää rakennusvalvontaviranomaiselta. [...] Vapautus luvanvaraisuudesta ei koske suojeltuja rakennuksia.*

Myöskään Eurajoen rakennusjärjestyksessä luvanvaraisuudesta vapauttaminen ei koske arvokkaita kulttuuriympäristöjä tai kaavassa suojeltuja kohteita. Ulvilan rakennusjärjestysluonnoksessa mainitaan: *Mikäli kyseessä on suojeltu tai kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennus tai alue, on pyydettävä lausunto alueelliselta vastuumuseolta ja haettava lupa, jos museo lausunnossaan niin edellyttää. Suojelluissa kohteissa ja arvokkaassa kulttuuriympäristössä järjestelmää ei saa sijoittaa pääkadun puoleiselle sivulle.*

Pori on koko maakunnassa ainoa kunta, joka on vapauttamassa myös suojellut tai arvoalueilla sijaitsevat pientalot luvanvaraisuudesta. Tätä tulee perustella. Porin kulttuuriympäristön tai maiseman arvoalueet eivät ole lähtökohtaisesti eri asemassa kuin muissakaan kunnissa. Mikäli halutaan vedota Helsinkiin esimerkkinä, on otettava huomioon, että Helsingissä on parhaillaan meneillään erityinen hanke kantakaupungin asemakaavojen ajantasaistamiseksi. Lisäksi koko kaupunkialueen luonne poikkeaa pientalojen osalta täysin Porista. Esimerkiksi Jyväskylässä ja Joensuussa, jotka vertautuvat Poriin Helsinkiä paremmin ja joissa rakennusjärjestystä on joko päivitetty tai ollaan päivittämässä, on kielletty asentamasta paneeleita kadun puoleiselle julkisivulle arvokkaassa kulttuuriympäristössä tai suojelluissa kohteissa.

Porissa monella keskeisellä kulttuuriympäristön arvoalueella rakentamista ohjaavat kaavat ovat 1950- ja 1960-luvulta, eikä muutosta tähän ole realistista odottaa lähitulevaisuudessa. Satakunnan Museo näkee, että valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävissä kulttuuriympäristöissä sekä suojelluissa rakennuksissa paneelien asennuksen tulee edelleen olla luvanvaraista ja sitä tulee käsitellä tapauskohtaisesti, kuten tähänkin mennessä on toimittu. Luonnoksen perusteella näin tullaan edelleen toimimaan myös esimerkiksi ilmalämpöpumppujen kanssa, mikä on ristiriitaista. Vaikutus julkisivussa on näillä laitteilla yhtä merkittävä. Pitämällä paneelit suojelluissa rakennuksissa sekä arvoalueilla edelleen

luvanvaraisina selkeyttää tilannetta ja toimii tasa-arvoisesti kiinteistön omistajia kohtaan niin kaavaltaan ajantasaisimmassa VI kaupunginosassa kuin muuallakin kaupungissa. Tarkoitus ei ole edelleenkään estää paneelien asentamista vaan kiinnittää huomiota siihen, että niiden asentamisessa otetaan huomioon paneelien vaikutus sekä rakennukseen että laajemmin arvokkaan kulttuuriympäristön ominaispiirteisiin sekä puutaloalueilla myös paloturvallisuuteen.

Rakennusjärjestysluonnoksessa luvanvaraisuudesta on lisäksi vapautettu alle 250 m² paneelikentät. Satakunnan Museo näkee, että tämä on todella suuri pinta-ala ja kaipaa perusteluja sille, miten ehdotukseen on päädytty. Raumalla vastaava luku asemakaava-alueella on 80 m² ja asemakaava-alueen ulkopuolellakin vain 160 m². Aikaisemmin mainituissa vertailukaupungeissa Jyväskylässä vastaava luku on 100 m² ja Joensuussa 50 m². Satakunnan Museo esittää, että pinta-alaa tulee laskea.

19.7 Laiturit Rakennusjärjestysluonnoksen mukaan luvanvaraisuudesta on vapautettu asuinrakennuspaikalle sijoittuvan yhden pienehkön laiturin rakentaminen, kun laiturin pituus on enintään 15 metriä ja pinta-ala enintään 30 m². Laiturin ja rantarakentamisen osalta tulisi hakea rakennuslupaa, mikäli kohde sijoittuu arvokkaalle kulttuuriympäristö- tai maisema-alueelle. Esimerkiksi Porin Huvilajuopa-alueella rannalle rakennetuilla laitureilla ja niihin liittyvillä terasseilla on iso vaikutus ympäristöön ja näkymiin.

21 § Arvokkaat ja suojellut ympäristöt ja kohteet tulee harkita lisäystä, jossa tuodaan esille seuraavat kulttuuriympäristön ja maiseman arvoalueet:

- Museoviraston tekemään inventointiin perustuvat valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt (RKY);
- valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA);
- maakuntakaavassa osoitetut maakunnallisesti merkittävät kulttuuriympäristöt ja maisemallisesti tärkeät alueet;
- Museoviraston tekemään inventointiin perustuvat valtakunnallisesti merkittävät arkeologiset kohteet (VARK)
- muut kiinteät muinaisjäännökset;
- kulttuuriympäristön hoitosuunnitelmassa osoitetut paikallisesti arvokkaat rakennuskohteet ja -alueet;
- asema-, yleis- ja osayleiskaavoissa osoitetut kaupunkikuvallisesti tai kulttuuriympäristöllisesti arvokkaat alueet ja alueen osat, jossa asemakaavassa on määrätty, että rakennettu ympäristökuva säilytetään;
- asema-, yleis- ja osayleiskaavoissa osoitetut erilliset arvokkaat rakennukset tai muut kohteet.
- Asiantuntijan toimesta suojeltavaksi arvoitettu kohde tai rakennus.

Museo pitää hyvänä, että em. valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviksi osoitetut arvoalueet esitetään selkeyden vuoksi erillisellä liitekartalla.

Lisäksi tulee tuoda ilmi kulttuuriympäristön arvojen säilyttämisen periaatteet. Muinaisjäännösten osalta tulee lisätä Kulttuuriympäristön palveluikkuna-sivuston linkki, josta voi tarkistaa olemassa olevat muinaisjäännöskohteet:
[https://www.kyppi.fi/palveluikkuna/mjreki/read/asp/r_default.aspx]

22 § Rakentaminen ja korjaaminen tulee harkita lisäystä säilyttävästä korjaustavasta, ja korjaus- ja muutostöissä tulee ottaa huomioon iäkkäiden kerrostumien ja materiaalien vaaliminen ja suosia säilyttävää korjaustapaa korvaavan sijasta. Pykälässä tulee tuoda esiin, että suojeltujen rakennusten ja arvoalueiden osalta on otettava yhteys museoviranomaiseen.

23 § rakentaminen asemakaavan ulkopuolella tulee huomioida, että asemakaavan ulkopuolella peltoalueiden lisäksi on otettava huomioon arvokkaat maisema-alueet. Esimerkiksi valtakunnallisiin ja maakunnallisesti merkittäviin maisema-alueisiin kuuluu muitakin kuin peltoalueita.

29 § Luonnon monimuotoisuus rakentamisessa on huomioitava piha-alueelle soveltuvat kasvit ja kaavamääräykset. Tulisi myös harkita lisäystä, jossa tuodaan esiin ilmastonmuutoksen vaikutukset ja kasvien, erityisesti puuston merkitys varjopaikkojen mahdollistajana.

35 § Rakennuksen tai sen osan purkaminen Satakunnan Museo muistuttaa, että suojeltua rakennusta ei saa purkaa, ellei rakennus ole tutkimusten perusteella osoitettu purkukuntoiseksi ja/tai rakennus on menettänyt ne arvot, joiden perusteella se on suojeltu.

36.3. Mainoslaitteet Mainoslaitteiden osalta tulee huomioida, että laitteiden kiinnittäminen suojeltuun rakennukseen on luvanvaraista.

Rakennusjärjestysehdotus tulee toimittaa Satakunnan Museolle lausuttavaksi.

Satakunnan Museo

Museonjohtaja Johanna Jakomaa

Tutkija Olli Joukio

Tutkija Sanna Kuusikari

Arkeologi Leena Koivisto

Korjausrakentamisen asiantuntija Kalle Virtanen

Tiedoksi

Lupa- ja valvontavirasto/kirjaamo, Katariina Alaspää
Satakuntaliitto/kirjaamo
Museovirasto/kirjaamo

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti Porin kaupungin asianhallintajärjestelmässä